

**KIEROWNIK
KATEDRY HISTORII FILOZOFII
STAROŻYTNEJ I ŚREDNIOWIECZNEJ
Prof. ndzw. dr hab. Artur Andrzejuk**

Warszawa, 22 lipca 2009 r.

**Opinia promotora o pracy doktorskiej
mgr Katarzyny Wasilewskiej-Zembrzuskiej
pt. *Filozofia społeczna średniowiecznych filozofów arabskich jako
synteza myśli greckiej i tradycji muzułmańskiej***

Mgr Katarzyna Wasilewska-Zembrzuska przygotowała pod moim kierunkiem pracę doktorską na temat: *Filozofia społeczna średniowiecznych filozofów arabskich jako synteza myśli greckiej i tradycji muzułmańskiej*, będącą realizacją grantu promotorskiego nr N N101 200534.

Pracę stanowią trzy rozdziały, poświęcone kolejno problematyce antropologicznej jako źródle teorii społecznych i koncepcji władzy (rozdział 1), samym tym teoriom społecznym (rozdział 2) oraz problemowi władzy jako nieodłącznemu elementowi organizacji społecznych (rozdział 3).

W celu prześledzenia rozwoju przedmiotowej problematyki w całej średniowiecznej filozofii arabskiej, rozciągającej się pomiędzy IX a XV wiekiem, mgr K. Wasilewska-Zembrzuska wybrała trzech reprezentatywnych – jej zdaniem – przedstawicieli tej filozofii: Al-Farabiego (870-950), Al-Gazalego (1058-1111) i Ibn Chalduna (1332-1406). W każdym z wymienionych rozdziałów analizowane są ujęcia każdego z nich. W przypisach bardzo starannie analizuje się źródła greckie lub koranistyczne głoszonych poglądów.

W wyniku tych operacji uzyskujemy ciekawy obraz tytułowej syntezy myśli greckiej i tradycji muzułmańskiej w odniesieniu do arabskiej filozofii społecznej. Oto Al-Farabi, „drugi” po Arystotelesie nauczyciel filozofii, znajdował się pod przemożnym wpływem filozofii greckiej. Można zaryzykować twierdzenie, że zgodność swoich koncepcji społecznych z objawieniem Proroka zapewnia poprzez umiejętne łączenie politologicznych ujęć Arystotelesa z pomysłami Platona. Al-

Farabi zdaje się przy tym nie korzystać z Koranu jako źródła ujęć naukowych.

Z Kolei Al-Gazali jest wielkim adwersarzem Al-Farabiego. Staje po stronie teologii przeciwko filozofii, jednak - zgodnie ze znaną obserwacją Gilsona - niszczenie filozofii, jest też filozofią, dlatego Al-Gazali okazuje się wytrawnym filozofem, korzystającym - swoiście wbrew własnej woli - z dorobku filozofów arabskich, przede wszystkim Al-Farabiego i Awicenny, wychowanych na Arystotelesie i Platonie. Twórczość Al-Gazalego niezbitnie pokazuje, jak bardzo w XI wieku antyczna kultura grecka była zasymilowana przez uczonych arabskich i stanowiła integralną część, a nawet fundament, „arabsko-muzułmańskiego gmachu wiedzy” (wyrażenie prof. Marka Dziekana).

Ibn Chaldun jest świadkiem upadku Imperium Arabskiego. Jak Hegłowska sowa Minery ogląda dzieje państwa arabskiego jako zamkniętą całość. Nie dziwi więc fakt, że za podstawę swoich dociekań obiera historię, którą traktuje jednak jako dyscyplinę filozoficzną, co ciekawie ukazuje mgr K. Wasilewska-Zembrzuska na kartach swojej pracy. Ibn Chaldun więc problematykę antropologiczną, teorie społeczne, problem władzy ujmuje z perspektywy historycznej (i nauk pomocniczych historii, np. geografii historycznej). W jego ujęciach synteza myśli greckiej i tradycji muzułmańskiej jest czymś dokonany i chciałoby się powiedzieć - naturalnym. Potwierdza to ostatecznie tezę pracy.

Należy dodać, że rozprawa mgr K. Wasilewskiej-Zembrzuskiej została przygotowana poprawnie pod względem warsztatowym. Autorka dobrze zna dzieje filozofii greckiej i arabskiej, jest odczytana w tekstach źródłowych, podejmujących problematykę antropologiczną, społeczną i polityczną.

Według mojej najlepszej wiedzy rozprawa mgr Katarzyny Wasilewskiej-Zembrzuskiej, spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim, na podstawie Ustawy z dnia 14. 03. 2003 r. O stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki Dz.U.R.P. Nr 65, poz.595, art. 13 pkt. 1 i może być podstawą dalszych etapów przewodu doktorskiego.

